

Tavlen er i sit hovedfelt en vision af et frelseshistorsk tema, et vækstforløb fra Anna til Maria, Marias forløsning ved sin egen søn, Sønnens sæde i himmelen sammen med Faderen, hvor den marianske apoteose ses, nemlig himmelkroningen. Gudsmoderen adopteres af sin egen søn – et paradoks, der ikke blot kan mediteres over i middelalderens mariologi, men såmænd også af Dante.

Nybo Rasmussen kan siges at følge sit eget udgangspunkt for konsekvent, når han næsten demonstrativt vælger at se bort fra Mariatemaet – eller snarere: det kvindelige. På en måde afslører han sig selv, som enhver betragter af tavlen gør. Nemlig ved at bemærke kvinderne. Deres fuldkomne, vidunderlige skønhed. Det er kvinderne, der springer i øjnene. De har nemlig ikke en himmelsk, men en jordisk skønhed. De optræder på det nederste niveau og kommunikerer stærkt med betragteren. De er i samme størrelse som kongefamilien i predellaen. Går man opad, så vil man bemærke skalaforholdene. De to næste niveauer med mændene er sat ned. Ja de bibelske er de mindste. Og så – i himmelkroningsscenen ændrer skalaen sig igen. Figurerne bliver større her. Det kunne tyde, ja tyder endog meget stærkt på, at det er kvinderne, der er det egentlige centrum. Det er de stærke, fromme eller ligefrem bevæbnede kvinder, der træder frem. Maria er kvinde, moder og dronning. Hun ses blandt en hel slægt af søstre, der endda har engelens henvendelsesord på deres kjoleopslag. Den

vertikale akse tematiserer på én gang et kvindeliv i stadig stigning – og Kristi liv fra de slægtsmæssige rødder, præsentation i kvindernes kreds, lidelse, Kristi givne liv med sit corpus til sit corpus (= kristenheden) og endelig atter genforening med moderen i topfeltet. Det mandlige er kapslet ind af kvindeligt såvel nedentil som oventil.

Dette er en skitse til en tolkning, der for mig at se kunne have været sjov at følge, når nu Nybo Rasmussen så udmærket knytter tavlen så stærkt til selve Christines person og religiøsitet. Sagen kan være, at Odensetavlen er en Kristus- og Mariatavle i ét. Og at den er specifikt rettet mod én betragter, nemlig bestilleren, den fromme og stærke dronning, altså at den er et meget privat værk, et kolossalt andagtsbillede med adresse direkte til bestilleren.

Bogen er let skrevet og let læst. Til tider for lemfældig og periodevist med for meget selvfølgelig stof. Den har irriterende fejl, såsom at 0'er ofte er sat som o'er – og så er Max Geisberg konsekvent blevet omdøbt til Ginsberg. Det er ikke nogen god idé. Bogen er uhyre smukt produceret. Sats, billeder og layout er i en behagelig høj klasse.

Bogen er et bidrag, et godt bidrag til en stadigt voksende litteratur om et mesterværk. Der vil komme flere, for tavlen er ikke færdigtolket, men denne står med sine synspunkter og erkendelser særdeles smukt i rækken.

Carsten Bach-Nielsen

NORDEN

Harald Gustafsson: *Nordens historia. En europeisk region under 1200 år*. (Studentlitteratur, 1997). 297 s., 368 Skr.

Harald Gustafssons bog er skrevet med henblik på undervisning i historie ved svenske universiteter; men den vil med

fordel også kunne anvendes ved andre universiteter i Norden.

Bogen er et forsøg på at give en samlet redegørelse for og analyse af de nordiske landes historie fra vikingetiden og frem til vore dage. Den er således et alternativ til de mange eksisterende Danmarkshistorier, Norgeshistorier etc., som opererer med nationalstaten som den dominerende analyseenhed.

Såvel idéen med at analysere Norden under ét som forfatterens udførelse af den fremstår meget overbevisende gennem hele fremstillingen. De store ligheder, der lige siden den tidlige middelalder har eksisteret med hensyn til den overordnede politiske, økonomiske og sociale udvikling i Danmark, Norge og Sverige (med Finland), træder tydeligt frem. Undervejs præsenteres læseren for en række af hovednavnene og hovedsynspunkterne i forskningsdiskussionen inden for forskellige centrale problemstillinger. Det gælder f.eks. debatten om årsagerne til og omfanget af den senmiddelalderlige agrarkrise, debatten om Norges stilling i dansketiden og diskussionen om forholdene omkring den finske og den islandske »nations« opståen.

Disse forskningsoversigter, som ikke er placeret i særlige afsnit, men indgår naturligt i hovedteksten sideløbende med skildringen af begivenhedsforløbene og forfatterens egne tolkninger heraf, er med til at gøre bogen velegnet som redskab i universitetsundervisningen.

Ud over at være en fin analyse af Nordens historie kan bogen også betragtes som et udmærket konkret eksempel på anvendelse af komparativ metode, og også af denne grund er den således særdeles anvendelig til undervisningsbrug.

Gennem hele sin analyse anlægger forfatteren en strukturhistorisk tilgangsvinkel til stoffet, og han afslører desuden en særlig forkærlighed for visse del-

emner inden for historien. Således synes bl.a. »kvindehistorie« at have hans særlige interesse, og han vender gang på gang tilbage til dette emne i nogle få linjer, ofte i slutningen af et hovedafsnit og uden sammenhæng med, hvad dette hovedafsnit i øvrigt indeholder.

Hvad angår vægtningen af stoffet, gælder det i øvrigt, at selv om forfatteren er svensk, er hovedvægten i fremstillingen på ingen måde lagt på Sveriges historie. Hvis ét af landene favoriseres, hvad angår den plads, der anvendes på det, er det snarere Danmark.

Antallet af faktuelle fejl er temmelig begrænset. Dog kan det eksempelvis nævnes, at dateringen af det ældste Dannevirke ikke er korrekt. Det samme gælder det angivne tidspunkt for det danske Socialdemokratis stiftelse. For at tage et eksempel fra den moderne historie fremgår det f.eks. heller ikke, at der i de socialdemokratiske ledede regeringer under Poul Nyrup Rasmussen siden 1993 også har deltaget andre partier end Socialdemokratiet.

Nordens historia er imidlertid en udmærket fremstilling, der på fin vis opfylder sit formål, og som med sin nordiske analyseramme henleder opmærksomheden på en række væsentlige perspektiver i forbindelse med vort eget lands og vore nabolandes historier, som ofte går tabt i nationalstatshistorierne.

Lars Hovbakke Sørensen

Jörg-Peter Findeisen: *Schweden. Von den Anfängen bis zur Gegenwart. Geschichte der Länder Skandinaviens.* (Verlag Friedrich Pustet, 1997).

Interessen for historie er stigende i Sverige, og det tog sig i 1993 det udtryk, at man på alle historiske museer fik til opgave at arrangere store udstillinger over temaet: Sveriges historie fra de ældste tider til vore dage. Det blev udgangspunktet for forfatteren, der som gæste-